

VAŽNOST I IZAZOVI PROVEDBE PROGRAMA PREVENCIJE SEKSUALNOG NASILJA U ŠKOLAMA

Ženska soba – Centar za seksualna prava

24. studenoga 2020., online

Ženska soba – Centar za seksualna prava organizirala je konferenciju s međunarodnim sudjelovanjem „Važnost i izazovi provedbe programa prevencije seksualnog nasilja u školama“ 24. studenoga 2020. godine u *online* formatu (putem Zooma). Konferencija je organizirana u sklopu projekta „Seksualno nasilje – edukacijski i prevencijski program – SNEP program“ (engl. „Sexual Violence – Educational and Prevention program – SVEP Program“). Nositeljica projekta je Ženska soba, a partnerske organizacije na projektu su: pravobraniteljica za djecu Republike Hrvatske, Plavi telefon, Gimnazija i strukovna škola Bernardina Frankopana Ogulin, Ekonomska i turistička škola Daruvar, Obrtnička škola Osijek, Medicinska škola Osijek, Prehrambeno-tehnološka škola Zagreb i Srednja škola „Ivan Švear“ Ivanić-Grad. Projekt je financirala Europska komisija unutar Programa o pravima, jednakosti i građanstvu (2014. – 2020.).

Ženska soba je, kao odgovor na nepostojanje sustavne i kontinuirane edukacije o problematici seksualnog nasilja, kao i prepoznate potrebe i iskazanog interesa odgojno-obrazovnih institucija te djece i mladih za aktivnijim radom na prevenciji tijekom 2019. i 2020. godine razvila, evaluirala i verificirala SNEP program – program prevencije seksualnog nasilja za srednje škole.¹ Program je verificiralo Ministarstvo obrazovanja Republike Hrvatske i implementiran je u 31 srednjoj školi na području cijele Hrvatske. Cilj konferencije² bio je otvoriti prostor o problemu seksualnog nasilja nad djecom i mladima, predstaviti SNEP program i važnost njegove implementacije te predstaviti glavne izazove povezane s njegovom sustavnom implementacijom.

Na Konferenciji je prisustvovalo 310 sudionika i sudionica, predstavnika i predstavnica mjerodavnih tijela i institucija, odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva s područja cijele Republike Hrvatske i inozemstva. Program Konferencije sastojao se od uvodnih govora te triju sesija, tijekom kojih je 17 stručnjaka i stručnjakinja, iz Hrvatske i inozemstva, održalo svoja izlaganja. Konferenciju je facilitirao dr. sc. Dejan Ajduković, prof. emer.

Na početku Konferencije, uvodne govore uputili su: dr. sc. Maja Mamula, koordinatorka Ženske sobe, Momir Karin, prof., pomoćnik ministra znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, Njegova Ekselencija g. Andrew Stuart Dagleish, izvanredni i opunomoćeni veleposlanik Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske u Republici Hrvatskoj te Johanna Nelles, voditeljica Odjela za nasilje nad ženama i izvršna tajnica za Istanbulsku konvenciju, predstavnica Vijeća Europe. Johanna Nelles održala je izlaganje „Istanbulska konvencija i kako štiti žene i djevojke od seksualnog nasilja“

1 <http://www.zenskasoba.hr/seksualno-nasilje-edukacijski-i-prevencijski-program/>

2 <http://zenskasoba.hr/wp-content/uploads/2020/12/Knjiga-sa%C5%BEetaka-SNEP-Konferencije-s-me%C4%91unardnim-sudjelovanjem.pdf>

te naglasila da se odgovor o problematici seksualnog nasilja treba temeljiti na nizu sveobuhvatnih politika cjelovitim pristupom država članica.

Tijekom prve sesije *Seksualno nasilje nad i među djecom i mladima – problem je sada i ovdje*, izlaganja su održale stručnjakinje s dugogodišnjim iskustvom rada na problematici seksualnog nasilja. Sesiju je otvorila Antje Rothemund, voditeljica Odjela za mlade pri Glavnoj upravi za demokraciju Vijeća Europe iz Strasbourga s temom „Podizanje svijesti o seksualnom nasilju kroz obrazovanje o ljudskim pravima i neformalno obrazovanje s djecom i mladima“. Tijekom svojeg izlaganja naglasila je važnost formalnoga, ali i neformalnog obrazovanja koji je glavni pokretač promicanja ljudskih prava te aktivna sudjelovanja građanki i građana. Nadalje, predstavila je priručnike „Compass“³ i „Compasito“⁴ koje je razvio Odjel za mlade Vijeća Europe i koji predstavljaju alat u omogućavanju pristupačnosti i razumijevanju ljudskih prava, i to ne samo za djecu i mlade već i za obrazovne stručnjakinje i stručnjake. Nakon toga, dr. sc. Maja Mamula, koordinatorica Ženske sobe i članica Upravnog odbora Europske ženske mreže protiv seksualnog nasilja, održala je izlaganje „Seksualno nasilje nad i među djecom i mladima“ tijekom kojeg je istaknula da, prema podacima Vijeća Europe, jedno od petero djece preživi neki oblik seksualnog nasilja do svoje 18. godine. U svojem izlaganju otvorila je problematiku neprijavlivanja seksualnog nasilja, nepostojanja sustavne edukacije stručnjaka i stručnjakinja koji rade s djecom, ali i naglasila da se nasilje može spriječiti, ponajprije prevencijom i djelovanjem na svim razinama – od osobne do društvene. Dušica Popadić, direktorica Incest Trauma Centra – Beograd i predsjednica Europske ženske mreže protiv seksualnog nasilja, svojim je izlaganjem „Seksualno nasilje nad djecom i mladima u obitelji“ otvorila temu o kojoj se rijetko priča iako podatci pokazuju da je najnesigurnije mjesto za djecu vlastiti dom jer se seksualno nasilje djeci najčešće događa unutar obitelji. Naglasila je da svi stručnjaci i stručnjakinje koji rade s djecom imaju odgovornost zaustaviti seksualno nasilje u skladu s najboljim interesom djeteta. Zadnje izlaganje tijekom prve sesije „Što se može učiniti – prednost i utjecaj uvođenja programa prevencije seksualnog nasilja na djecu i mlade“ održala je Helenca Pirnat Dragičević, pravobraniteljica za djecu Republike Hrvatske. Tijekom svojeg izlaganja podržala je uvođenje SNEP programa u srednje škole te istaknula da društvo u cjelini ima odgovornost osigurati podršku i pomoć djeci, žrtvama nasilja.

Tijekom druge sesije *Programi prevencije seksualnog nasilja nad i među djecom i mladima*, predstavljena je važnost programa prevencije, iskustva u implementaciji istih, kao i metoda koje su se pokazale uspješnim i inovativnim u području prevencije seksualnog nasilja. Sesiju je otvorila Zaffira Shah, nezavisna trenerica i konzultantica za zaštitu djece s 20 godina iskustva u radu pri britanskom Nacionalnom udruženju za prevenciju okrutnosti nad djecom (NSPCC) i članica Europske ženske mreže protiv seksualnog nasilja. Izlaganjem „Može li SNEP pomoći djeci i mladima za koje je moguće da su doživjeli seksualno nasilje“ na temelju vlastita iskustva izravnoga rada s djecom i obrazovnim sustavima, govorila je o uvjetima koji moraju biti osigurani da bi se mogla pružiti pomoć i podrška osobama koje su preživjele seksualno nasilje, o porukama koje proizlaze iz procjene učinkovitosti SNEP-a i o nedavnim promjenama kurikula u školama Velike Britanije koje mogu pomoći žrtvama seksualnog zlostavljanja. Antonija Hojt Ilić, članica radne skupine za razvoj SNEP programa, sudionicima i sudionicama predstavila je „SNEP program“ i njegov razvoj, dok je

³ <https://www.coe.int/en/web/compass/home>

⁴ <http://www.eycb.coe.int/compasito/>

dr. sc. Silvija Ručević, izv. prof. Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku predstavila „Rezultate i procjenu učinka SNEP programa“⁵. Nada Grujić Tomas i Mirna Ilakovac, predstavnice Medicinske škole Osijek, jedne od partnerskih škola na projektu, predstavile su svoje „Iskustvo provedbe SNEP programa“. Istaknule su kvalitetu razvijenog programa, zadovoljstvo učenika i učenica osmišljenim radionicama te naglasile važnost edukacija o temi seksualnog nasilja, koje su namijenjene stručnjacima i stručnjakinjama, a koje doprinose podizanju kompetencija za provedbu SNEP programa. Smatraju da je prava vrijednost tog programa ta što su im se učenici i učenice nakon radionica obratili i povjerali o iskustvima seksualnog nasilja. Joanna Lundquist, iz švedske organizacije Change Attitude, govorila je o jedinstvenoj svjetskoj, švedskoj igri učenja kao metodi prevencije koja se temelji na istraživanju – „Skriveno u parku“. Svrha je igre osvijestiti rizike *online* kontakata s naglaskom na seksualno mamljenje, a namijenjena je djeci od 8 do 10 godina starosti. Navedenim izlaganjem otvorena je tema elektroničkoga seksualnog nasilja, kao jednoga od oblika nasilja koje djeca i mladi često doživljavaju. Đuro Gavran, redatelj filma „Jedna od nas“ predstavio je „Umjetnost u funkciji prevencije seksualnog nasilja“. Istaknuo je da film i umjetnost imaju snagu dati glas temama koje su društveni tabu, pa tako i temi seksualnog nasilja. Pozvao je i sve maturante i maturantice da prijave svoj razred na besplatnu *online* projekciju filma putem mrežne stranice www.jednaodnas.com nakon koje slijedi razgovor o seksualnom nasilju.

Tijekom treće sesije *Institucionalni mehanizmi za uvođenje programa prevencije* svoj doprinos Konferenciji dali su predstavnici i predstavnice nadležnih tijela i institucija. Sesiju je otvorila dr. sc. Lana Peto Kujundžić, sutkinja za mladež Županijskog suda u Zagrebu, temom „Prevencija u pravnim propisima i u sudskim postupcima“. Predstavila je ključne pravne dokumente na području seksualnog nasilja nad djecom i mladima te među djecom i mladima istaknuvši nužnost posebno obzirna ponašanja prema djeci, žrtvama kaznenih djela. Darko Tot iz Uprave za potporu i unaprjeđenje sustava odgoja i obrazovanja Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske izlagao je o temi „Intersektorska suradnja u prevenciji seksualnog nasilja u školskom okruženju“. Naglasio je da su odgojno-obrazovne ustanove prepoznate kao mjesta u kojima je potrebno provoditi različite vrste preventivnih aktivnosti, uključujući i prevenciju svih oblika seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja, pri čemu je prijeko potrebna intersektorska suradnja odgojno-obrazovnih ustanova, organizacija civilnoga društva, akademske zajednice i nositelja obrazovne politike radi adekvatna odgovora na situacije i izazove s kojima se susreću djeca i mladi. Istaknuo je da je Ministarstvo znanosti i obrazovanja prepoznalo važnost programa prevencije seksualnog nasilja koje je razvila Ženska soba jer doprinosi univerzalnoj prevenciji seksualnog nasilja u školskom okruženju. Alma Rovis Brandić, viša savjetnica za stručne suradnike defektologe (socijalne pedagoge) u Agenciji za odgoj i obrazovanje, instituciji koja je također dala podršku SNEP programu, održala je izlaganje „Uloga i aktivnosti Agencije za odgoj i obrazovanje u promicanju uvođenja preventivnih programa smanjenja nasilja, uključujući seksualno nasilje“. Tijekom svojeg izlaganja Rovis Brandić govorila je o uočenim potrebama za radom na prevenciji nasilja, uključujući i seksualno nasilje, te o planu implementacije programa prevencije nasilja u sve osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj u koji će biti uključen i SNEP program.

Konferencija s međunarodnim sudjelovanjem „Važnost i izazovi provedbe programa prevencije seksualnog nasilja“ okupila je brojne stručnjake i stručnjakinje, predstavnike i predstavnice

⁵ <http://www.zenskasoba.hr/seksualno-nasilje-edukacijski-i-prevencijski-program/wp-content/uploads/2020/07/SVEP-EVALUACIJA-UCINKA.pdf>

nadležnih tijela i institucija, odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva koji rade izravno s djecom te pružila priliku za profesionalni razvoj, razmjenu iskustava i podizanje svijesti o seksualnom nasilju nad djecom i mladima te među njima, o nužnosti uvođenja programa prevencije te stvorila prostor za unapređenje multisektorske suradnje na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Pripremile:

dr. sc. Maja Mamula
Kristina Mihaljević, mag. paed. soc.